

Slovenski dom

Štev. 249

V Ljubljani, v torek, 28. oktobra 1941-XIX

Leto VI.

Isključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
Izjava: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.Uredništvo in sprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Ruski protinapadi na Vzhodu - povsod odbiti

Ojačenje bojov pri Petrogradu — Italijanski oddelki so se spet izkazali

Hitlerjev glavni stan, 28. oktobra. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja naslednje uradno vojno poročilo:

Boji na vzhodu so kljub neugodnim vremenskim razmeram prinesli nova napredovanja. V območju ob Doncu so italijanske čete preprečile poskus, da bi sovražnik naše prodiranje s protinapadi zavlačeval. Med težkimi krvavimi izgubami je bil sovražnik vržen nazaj in je v rokah naših zavajnikov pustil več sto ujetnikov.

Berlin, 28. okt. s. Moskovski radio je objavil proglas generala Artemjeva za obrambo glavnega mesta. Poziv pravi, da je mesto in njegova okolica v nevarnosti in da je treba vse podrediti interesom bojišča. Poziv pravi, da mora biti prebivalstvo pripravljeno na to, da bo Moskva postala krvavo bojišče. Vsaka hiša, pravi poziv, se mora spremeniti v trdnjavo, vsako okno mora biti strelna lina in vsak prebivalec vojak. Moskovanje že grabe cestne ovire, koplje jarko in grabe protitankovske ovire. Mnogi so se že uvrstili v mestno milico in se bore pred mestnimi vrati. Kdor se ne pridruži brez pomisleka reči vojski in se ne podredi disciplini, je izdajalec in zločinec in bo brez usmiljenja odstranjen. Brama Moskve zahteva neprestano delo. Rdeča vojska se mora upirati ne samo nemški pehoti, ampak tudi sovražnim tankom. Raz okna in streh in iz vsakega vogla mesta morajo biti nemški oklepni vozovi sprejeti s steklenicami protitankovskega bencina in z granatami, tako da se bodo morali umakniti.

Stockholm, 28. okt. s. Poročila, ki so prišla v švedsko prestolnico zadnje čase, pravijo, da se je z vso močjo obnovila bitka okoli Petrograda. Posebno silovita je severno od Schlüsselburga, kjer si Rusi obupno prijedavajo odprti pot za dovoz preskrbe. V sedanjih bojih obsežno uporabljajo tudi skupine oboroženih civilistov. Poročila pravijo, da pomanjkanje živeža zahteva med civilnim prebivalstvom v Petrogradu nešteto žrtev, ker dobivajo hrano samo vojaki.

Vojno poročilo št. 512

Topniški strelji in napadi na Angleže v Afriki

Uradno vojno poročilo št. 512 pravi:

Severna Afrika: Na bojišču pri Tobruku so streljali našega topništva zadel angleška motorizirana sredstva.

Na obrežju Marmarike so nemški bombniki napadli pomorsko skupino in potopili eno križarko.

Angleška letala so bombardirala Benghazi, Tripoli in Misurato. V Misuratu je bil zadet arabski predel mesta. Nekaj mrtvih in ranjenih med domačim prebivalstvom. V Benghaziju in Tripoliju ni bilo velike škode in nobene žrtve. Letalo vrste »Blenheim« je bilo setreljeno od nemških protiletalskih edinic. Posadka je bila zajeta.

Vzhodna Afrika: Onstran naših prednjih postojank so čete z ozemlja Gondarja napadle sovražne skupine, ki so bile zasledovane in so imele izgube.

Italijansko-hrvaška pogodba o določitvi meje med Hrvati in Črno goro

Zagreb, 28. okt. s. Vpričo poglavnikova so večer ob 12 v Zagrebu podpisali italijansko-hrvaško pogodbo za razmejevanje med hrvaškim kraljestvom in med Črno goro. Za Italijo sta pogodbo podpisala minister Pietromarchi kot zastopnik zunanega ministra grofa Ciana ter italijanski poslanik v Zagrebu Casertano. Za ustaše je pogodbo podpisal hrvaški zunanji minister dr. Lorković ter hrvaški poslanik v Rimu dr. Perić. Četa vojakov je izkazala časti italijanskim zastopnikom. Besedilo pogodbe pravi:

Italijanska in hrvaška vlada sta se v želji, da bi se v duhu prijateljskega sodelovanja sporazumno določile meje kraljevine Hrvaške proti Crni gori, katere obnovitev po razpadu jugoslovanske države odgovarja željam črnogorskega ljudstva, sporazumeli o naslednjem:

1. Meja kraljevine Hrvaške proti Crni gori se začne pri Dobriču, kjer je severni konec meje ne erte, določene v rimski pogodbi 18. maja, se v glavnem drži stare meje iz leta 1914 med bivšim avstro-ogrejskim cesarstvom ter sedanjo Črno goro in Srbijo, dokler ne pride do gore Ključak-glava, kjer je trojno mejšče med Črno goro, Hrvaško in Srbijo.

2. Italijansko-hrvaška komisija bo čimprej na kraju samem določila mejo. Končna odločitev glede meje bo sprejeta v duhu pravičnosti in bo upoštevala zemljepisni položaj, gospodarske potrebe ter prometne zveze. Poprejšnja meja bo spremenjena v toliko, da se popravijo preštevile vstopajoče in izstopajoče krivulje, ne da bi to škodilo večjim naseljem, a to tako, da bo železniška proga, ki veže Bilečo s Trebinjem, vsekakor ostala na Hrvaškem.

3. Pričujoča pogodba začne veljati ob podpisu.

Po slovesnem podpisu pogodb med Mussolinijem in poglavnikom v Rimu, pogodb, ki se nanašajo na jadransko mejo, po podpisu pogodbe o zavezništvu, poročstvu in eodolovanju, po ponudbi Zvonimirove krone savojški vladarski hiši in po določitvi vojvode Spoletskega za hrvaški pre-

München, 28. oktobra. s. »Münchener Neueste Nachrichten« pišejo: Po zavzetju Harkova se operacije potiskajo proti gornjemu toku Donca. Na jugu pa skuša Timošenko, čigar ime se je znova prikazalo v ruskih vojnih poročilih, popraviti svoj omajani sloves. Tudi na srednjem delu bojišča je novi junak angleške propagande general Zukov moral v svojih dnevnih zapovedih priznati, da so Nemci spet napredovali. List zlasti poudarja navdušenje, ki so ga nove zmage osi vzbudile v Italiji.

Budimpešta, 28. okt. s. Po snočnih poročilih z vzhodnega bojišča se napredovanje zavezniških čet na vsem južnem predelu nadaljuje med uničevanjem nasprotnikovega odpora. Sovjetske čete se umikajo pred neubranljivim pritiskom nemških in italijanskih ter zavezniških čet. Skušajo pa izvajati silovite protinapade, da bi razbremenili jedro lastnih sil ter zavirale zagon zavezniške ofenzive. Zavezniški oddelki pa so vse protinapade odločno odbili in trdno drže stik z nasprotnikom, ne da bi mu dali trenutke oddiha. Zgornji Donec je bil dosežen na več točkah in sovjetski oddelki so večidel izpostavljeni uničenju, ker se jim ne bo posrečilo izmakniti se obkoljevalnemu nastopu zaveznikov.

Sovjetsko poveljstvo je na tem delu bojišča vrglo v spopad vse rezerve, da bi preprečilo ali vsaj zadržalo zasledbo tega predela. Nasprotnik se umika na vsem bojišču, protinapadi, ki naj razbremenijo jedro njegovih čet, so spodleteli. Navzlic slabemu vremenu ter navzlic prometnim težavam, so Madžari zasedli nove kraje in zajeli en sovjetski oddelke.

Nemško-italijanske slovesnosti v Berlinu

»Dva naroda, ena vojna — Kadar imam prijatelja, grem z njim prav do konca«

Berlin, 28. okt. s. Na večer pred obletnico pohoda na Rim so v Berlinu slovesno začeli z novim delovnim letom italijansko-nemškega društva. Slovesnosti so se udeležili najodličnejše politične, vojaške in kulturne osebnosti, med njimi italijanski poslanik Alfieri, predsednik društva v. Tschammer und Osten, minister dr. Todt, minister dr. Frick itd.

Začetne besede je spregovoril predsednik društva, ki je poudarjal, da po zaslugi te organizacije vedno bolj napreduje sodelovanje med obema narodoma in prijateljstvo v duhu navodil Mussolinija in Adolfa Hitlerja. Dejal je, da skupni vzori neločljivo vežejo Italijo in Nemčijo za boj in za zmago. Zatem je prebral Hitlerjevo pozdravno brzojavko ter brzojavki zunanega in propagandnega ministra.

Pomemben govor je nato imel poslanik Alfieri, ki je omenjal skupne vzore in skupne žrtve obeh držav, povezanih z jeklenim paktom ter zavezništvo, ki je zdaj zapečaten s krvjo vojakov družno korakajočih v istem boju po Mussolinijevi besedi: »Dva naroda, ena vojna«. Poslanikov govor je bil deležen posebnega priznanja.

Nazadnje je spregovoril še italijanski vojaški odposlanec v Berlinu general Marras, ki je dejal, da je Italija edina velesila brez izhoda na odprto morje. Nenadni izbruh vojne leta 1939 jo je postavil pred težavna vprašanja, toda njeno mesto je bilo že v začetku določeno po Mussolinijevi iz-

stol, po določitvi meje med italijansko Slovenijo in med Hrvaško, ko je hrvaško kraljestvo sprejelo na znanje ustanovitve Ljubljanske pokrajine, po vseh teh dogodkih zaključuje listina, podpisana večeraj, razdobje italijansko-hrvaških odnosov, ki jih zlasti označuje določevanje skupnih meja. Hrvaška čuti, da se bo zdaj lažje spravila na svoja gospodarska in socialna vprašanja, ker so določene vse njene meje, počeni s tistimi, ki jo vežejo na Italijo. Ze sklenjene gospodarske pogodbe in tiste, za katere se še pogajajo, bodo obema državam omogočile, da z modro in strogo gospodarsko politiko uveljavita sporazume, nanašajoče se na meje, zlasti v kolikor veljajo za primorski predel. Vse to bo omogočilo začeti z raznimi pobudami in sporazumi, ki bodo prebivalstvu omenjenih pokrajin pripomogli do večjega blagostanja, ne samo po evobodni izmenjavi pridelkov, temveč tudi po izvedbi ojačenega industrijskega programa, po izkoriščanju vodnih in podzemeljskih bogastev v Primorju, z javnimi deli, cestami, vodovodi ter osuševanjem. Delo stalne italijansko-hrvaške gospodarske komisije velja zlasti razvoju tega sporeda, pri katerem bodo v znatni meri sodelovale italijanske finančne in industrijske ustanove.

Angleške bombe na Hamburg in Bremen

Berlin, 28. okt. S. Uradno poročajo:

Sovražnik je ponoči metal bombe na razne kraje v severozahodni Nemčiji. Civilno prebivalstvo je imelo zlasti v Hamburgu in v Bremenju izgube na mrtvih in ranjenih. Devet angleških bombnikov je bilo sestreljenih.

Na nekem zboru norveške protestantske duhovščine je župnik Sigismund Fey imel govor, v katerem je norveško protestantsko cerkev vabil, naj vendar že pusti svoje čudno stališče in pomisleke. Ti pomisleki so jo postavili v isto vrsto z onimi, ki se upirajo novemu evropskemu redu. Tudi norveška cerkev mora priznati in ceniti nemške zmage na Vzhodu.

Na nekem zboru norveške protestantske duhovščine je župnik Sigismund Fey imel govor, v katerem je norveško protestantsko cerkev vabil, naj vendar že pusti svoje čudno stališče in pomisleke. Ti pomisleki so jo postavili v isto vrsto z onimi, ki se upirajo novemu evropskemu redu. Tudi norveška cerkev mora priznati in ceniti nemške zmage na Vzhodu.

Na nekem zboru norveške protestantske duhovščine je župnik Sigismund Fey imel govor, v katerem je norveško protestantsko cerkev vabil, naj vendar že pusti svoje čudno stališče in pomisleke. Ti pomisleki so jo postavili v isto vrsto z onimi, ki se upirajo novemu evropskemu redu. Tudi norveška cerkev mora priznati in ceniti nemške zmage na Vzhodu.

Na nekem zboru norveške protestantske duhovščine je župnik Sigismund Fey imel govor, v katerem je norveško protestantsko cerkev vabil, naj vendar že pusti svoje čudno stališče in pomisleke. Ti pomisleki so jo postavili v isto vrsto z onimi, ki se upirajo novemu evropskemu redu. Tudi norveška cerkev mora priznati in ceniti nemške zmage na Vzhodu.

Na nekem zboru norveške protestantske duhovščine je župnik Sigismund Fey imel govor, v katerem je norveško protestantsko cerkev vabil, naj vendar že pusti svoje čudno stališče in pomisleke. Ti pomisleki so jo postavili v isto vrsto z onimi, ki se upirajo novemu evropskemu redu. Tudi norveška cerkev mora priznati in ceniti nemške zmage na Vzhodu.

Na nekem zboru norveške protestantske duhovščine je župnik Sigismund Fey imel govor, v katerem je norveško protestantsko cerkev vabil, naj vendar že pusti svoje čudno stališče in pomisleke. Ti pomisleki so jo postavili v isto vrsto z onimi, ki se upirajo novemu evropskemu redu. Tudi norveška cerkev mora priznati in ceniti nemške zmage na Vzhodu.

Na nekem zboru norveške protestantske duhovščine je župnik Sigismund Fey imel govor, v katerem je norveško protestantsko cerkev vabil, naj vendar že pusti svoje čudno stališče in pomisleke. Ti pomisleki so jo postavili v isto vrsto z onimi, ki se upirajo novemu evropskemu redu. Tudi norveška cerkev mora priznati in ceniti nemške zmage na Vzhodu.

Na nekem zboru norveške protestantske duhovščine je župnik Sigismund Fey imel govor, v katerem je norveško protestantsko cerkev vabil, naj vendar že pusti svoje čudno stališče in pomisleke. Ti pomisleki so jo postavili v isto vrsto z onimi, ki se upirajo novemu evropskemu redu. Tudi norveška cerkev mora priznati in ceniti nemške zmage na Vzhodu.

Na nekem zboru norveške protestantske duhovščine je župnik Sigismund Fey imel govor, v katerem je norveško protestantsko cerkev vabil, naj vendar že pusti svoje čudno stališče in pomisleke. Ti pomisleki so jo postavili v isto vrsto z onimi, ki se upirajo novemu evropskemu redu. Tudi norveška cerkev mora priznati in ceniti nemške zmage na Vzhodu.

Na nekem zboru norveške protestantske duhovščine je župnik Sigismund Fey imel govor, v katerem je norveško protestantsko cerkev vabil, naj vendar že pusti svoje čudno stališče in pomisleke. Ti pomisleki so jo postavili v isto vrsto z onimi, ki se upirajo novemu evropskemu redu. Tudi norveška cerkev mora priznati in ceniti nemške zmage na Vzhodu.

28. oktober - 4. november:

Obletnici pohoda na Rim in zmage

Sporod slavnostnih prireditev v Ljubljani — Politični in moralni pomen teh dni za Italijo

Zveza bojovniških fašijev v Ljubljani objavlja: Po določilih, ki jih je izdalo tajništvo stranke, se bodo obhajali prazniki na sledeči način:

28. oktobra, XIX. obletnica pohoda na Rim:

ob 10 v stolnici: Maša v spomin padlih med revolucijo;

ob 15.30 v fašističnem domu: podelitev nagrad dijakom, ki so se najbolj izkazali pri učenju italijanskega jezika;

ob 17 v vladni palači: Poročilo ljubljanskega fašija; Proslava pohoda na Rim.

4. novembra: XXIII. obletnica Zmage:

1. Ob 10: Zvezni tajnik bo v spremstvu podtajnika zveze, podpoveljnika Gil-a, načelnika glavnega stana zveznega poveljstva GIL-a in političnega podpoveljnika fašija v Ljubljani ponesel pozdrav črnih sraj poveljniku XI. armadnega zbora.

2. Skvadristi, fašisti, ki bi prisostvovali proslavi pohoda na Rim, bodo s skupinami oboroženih sil imeli stražo na vojaškem pokopališču v Ljubljani od 9 do 18.

Sedeži organizacij stranke in javni uradi bodo izobesili zastave.

Fašisti bodo oblekli svoje uniforme brez dekoracij.

Pohabljen zmag iz Versaillesa, božični dnevi na Reki, Rappalska pogodba, neredi in stavke takoj po vojni, so bili prvi vzroki, za katere je Benito Mussolini, bivši bojevnik v strelskih jarkih na Krasu, pozval na zbor okoli sebe žive in zdrave sile naroda in je dne 23. marca 1919 ustanovil bojovniške fašije. Naloga, ki si jo je fašizem nadel, ni bila niti lahka, niti preprosta. Šlo je zato, da se zavre socialistična povodenj. Treba je bilo okrepiti omajano državno gospodarstvo. Treba je bilo pobijati z vsemi sredstvi vlade, ki so nastale takoj po vojni, zlasti pa je bilo treba obnoviti dušo naroda. Toda to nalogo je fašizem razrešil z odločnostjo. To so bili boji, ki so trajali več kot tri leta, včasih kruti in vedno neumljeni. Pri teh bojih je bilo večkrat potrebno poseči po nezakonitih sredstvih in ljudskih sodbah.

Zadnja teh odločilnih dejanj so padla na sestanku v Neaplju, ko je Mussolini, ki je fašizem in stranko, odkrito postavil pred vprašanje o prehodu oblasti na nov politični tok in je tako naznačil revolucionarni začetek nove zgovodine.

Dne 28. oktobra — ko so bili dan poprej mobilizirani vsi fašisti, — je revolucionarna armada z Mussolinijem na čelu začela pohod na Rim.

Od tega datuma, ki je veljal toliko krvi, se je začelo obnovitveno delo: velikansko delo, ki se nadaljuje brez oddiha in ki ma v sedanjem dogovoru polnem času najvišjo pobudo za pomnožitev vseh sil do zanesljive zmage. Ta obnova gre od ustanovitve velikega sveta do volilne reforme, od fašistovske in korporacijske zbornice do avtoritarnih ustanov, od delovnega prava do narodnega korporacijskega sveta. Socialno vprašanje je v Italiji v prvi vrsti tudi rešeno kot vprašanje izdelave.

Fašistična vladavina more gledati s ponosom na svoja javna dela, na elektrifikacijo železnic, na obširno gradnjo cest, na ljudske domove, s ponosom lahko gleda na svojo družinsko politiko, na socialno zakonodajo, pa na versko politiko, na sporazum s cerkvijo ter svojo bogato šolsko politiko.

Toda fašizem ima še vero v svetost junaštva. Fašizem ima svoje početke v skušnjah vojnih let in ima zato o življenju junaka in bojevito zamisel. Zato je polagal vso svojo važnost v zadnjih dvajsetih letih na vzgojo naroda in predvsem mladine, ki je vzgajal mladino k disciplini, pogumu in k žrtvam.

S tem duhom se italijanski narod pripravlja, da vstopi v zoro devetnajste obletnice in da praznuje pohod na Rim, tesno strnjen okrog svojega voditelja, ki ga bo povedal do zmage, ki jo že vsi čutijo v svojih srečih.

Zastopnik nemškega zunanega ministrstva je večeraj izjavil tujim časnikarjem, da je vojno proti Nemčiji sprožila Anglija in da se ta vojna ne bo končala po spletkah kakega zlaganega miroljuba ali pa v parlamentarnih prerokanjih ali po posredovanju takomenovanih nemških agentov, temveč samo po zmagi orožja Osi. Ta izjava je prišla z ozirom na angleške govorice, da bi Nemčija za vsako ceno rada sklenila poravnalni mir.

S posebnim odlokom madžarske vlade so večeraj omejili ves promet z motornimi vozili, omejene so tudi vožnje taksijev ter uvedeno strogo nadzorstvo nad prodajo tekočega goriva, čigar poraba je omejena na najnujnejše količine.

Francoska vlada je izdala zakonski ukrep, ki poostreje določila glede atentatov. S hudo ječo bo odslej kaznovan vsakdo, ki ve, pa ne ovadi oblastem načrtov za napade na osebe, za požiganje, za poškodovanje javnih stavb, za atentate na prometne zveze in podobno.

Sovjetski voditelji so odločili, da je treba v Moskvi in Petrogradu uničiti vse javne in civilne stavbe brez ozira na prebivalstvo, preden bi sovražnik prišel v mesto. Izdelan je za obe mesti natančen načrt, ki ga delno že izvajajo. Vsi zastopniki sovjetskih vojaških in civilnih oblasti so dobili ta načrt v roke. Na njem so zaznamovane vse stavbe, ki jih je treba v določenem trenutku pogrnati v zrak.

Iz Sanghaja poročajo, da je bil sovjetski maršal Blücher še nedavno vojaški svetovalec pri Cankajševski vladi, odpoklican v Moskvo. Blücher je odpotoval v Sverdlovsk.

Ameriška pomorska komisija je razglasila, da bo do v prihodnje šle vse dobave Sovjetski Rusiji po pomorski poti Boston-Arhangelsk.

Danes se je pričelo v Sofiji zasedanje zbornice. Kralj Boris bo jutri imel važen govor o političnem položaju Bolgarije in zunanji politiki.

300 madžarskih judov je bilo zaprtih v Budimpešti, ker so poslušali tuje radijske oddaje. Vse judje bodo prepeljali v koncentracijska taborišča, radijske aparate pa so zaplenili.

Vso Španijo je zajel val mraza. V nekaterih krajih je temperatura padla na 8 stopinj pod ničlo.

Zdrav in čil je prispel na neko italijansko letališče jeruzalemski veliki mufti za Palestino Sayed Amin el Hussein. Vodil je nešteto vstaj proti Angliji, bil je ujet, ter nato pobegnil iz ujetništva. Na njegovo glavo je bila tudi razpisana nagrada 25.000 funtov šterlingov. Nazadnje je bil v Perziji, pa se mu je tudi od tam posrečilo uiti.

V navzočnosti mnogih zastopnikov oblasti in voditeljev je vodja Nemcev v inozemstvu, državni podtajnik Bohle v soboto v Rimu odprl se-dež novega nemškega doma.

Nov način odmerjanja sladkorja, testenin, riža in moke

Rim, 28. oktobra.
Kmetijski minister je odredil, da začne s 1. novembrom veljati nov način odmerjanja sladkorja, testenin, riža, pšenične in koruzne moke trgovcem na drobno in pekarnicam.

Vsak trgovec na drobno bo dobil stalno določeno količino omenjenih živil, in ta količina se bo vsak mesec obnavljala na podlagi odrezkov živilskih nakaznic, kolikor jih bo trgovec nabral od svojih odjemalcev v predzadnjem mesecu.

Za november bo vsak trgovec na drobno prejel tolikšno količino sladkorja, testenin in riža, kolikor je teh stvari prodal svojim odjemalcem v mesecu septembru, poleg tega pa še 10 odstotkov septembrske količine, zaokroženo na kg.

Kar se tiče pšenične in koruzne moke, jo bo trgovec dobil tisto količino, ki ustreza prijavam, zbranim za oktober za kruh in moko.

Ta novembrska odkazila bodo predstavljala polovico normalne, stalne količine. Končne stalne količine, ki bodo dosežene s prihodnjim decembrom, bodo morale ustrezati normalni količini, ki se bo polagoma večala in zaokrožila tako, da bo

dosegla količine, ki jih trgovec proda v dveh mesecih.

Da se te količine dosežejo in da se prepreči kopičenje prejšnjih ostankov ali zaloga, je kmetijsko ministrstvo odredilo, da morajo trgovci na drobno in peki prijaviti do 1. novembra zaloge omenjenih živil, kolikor jih je imel o polnoči dne 31. oktobra. V prijavi bo trgovec moral navesti pri svoji zalogi tudi tiste količine, odmerjene za oktober, ki bi bile morda že na poti k njemu. — Treba pa je nasprotno izključiti količine, odkazane za november, ki jih je trgovec morda že prejel. Te zaloge bodo upoštevali pri odkazovanju drugega dela stalno določene količine za december.

Postopno bodo odrezki živilskih nakaznic, ki jih bo zbral trgovec na drobno in jih potem izročil občinskim uradom, določali količino, ki se bo posameznemu trgovcu obnovila vsak mesec.

Odrezki živilskih nakaznic, zbrani v novembru, bodo služili za odmero tistih količin, ki jih bo trgovec dobil za januar, decembrski odrezki pa za odmero živil za februar in potem postopoma dalje od meseca do meseca.

V dveh mesecih 76 navijalcev obsojenih Zanimiva kazenska statistika — Česenj, cviček in meso

Ljubljana, 28. oktobra.

Ko človek takole mirno v teh viharjih prelistava sodno kroniko in pregleduje različne življenjske malenkosti, opazi tudi, kako prihajajo pred sodnika razni brezvestni, na zunaj solidni navijalci cen, ki spravljajo različne živ-

ljenjske potrebnosti v promet in skušajo na račun revnih slojev polniti svoje denarnice in blagajne. Zanimivo je, da so se takole od septembra naprej zelo pomnožile razprave zaradi prekoračenja najvišjih cen, ki imajo pa za osnovo ovadbe, datirane še od junija naprej, v katerem mesecu je najhujše cvetelo navijalstvo, ki je bilo pozneje z odločnimi ukrepi omejeno in zajezeno.

Na okrožnem sodišču je bilo po zapisnikih sodnega kronista do konca oktobra v dveh mesecih že 150 kazenskih razprav pred sodnikom-poeedincem zaradi prestopkov po členu 7 uredb o cenah, to je zaradi prekoračenja najvišjih cen ali po domače zaradi navijanja cen. Bilo je v tem času obsojenih 76 oseb, med njimi v prvi vrsti mesarji, peki, gostilničarji, prodajalci kruha in jaje, kakor tudi drugi pridobitniki. Vsi ti obsojeni navijalci so prešli skupno 529 dni zaporu, plačati morajo dalje poleg zaporne kazni še 20.000 lir v denarju in 4085 lir povprečnine, ki se steka v sklad za vzdrževanje sodišč in jetnišnic. Oproščenih je bilo 47 obtožencev, pogojno je bilo obsojenih od obsojencev le 12 oseb, drugi vsi nepogojno. — Sedem razprav je bilo preloženih.

Osnovo obtožbam tvorijo najrazličnejša živila, v prvi vrsti meso, kruh, jajca, dalje tudi druge potrebščine, vino, manufaktura, česen, češnje itd.

Tonček je premeten deček. Nakupil in nabral je večjo množino česna in ga 3. septembra nesel na trg, da bi ga primerno vnovčil. Prodajal ga je po 8 lir kg, ko je bila za domači česen določena takrat najvišja cena 2,50 lir. Prijeli so ga in prijaviili sodišču zaradi navijanja cen. Pred kazenskim sodnikom je vse mirno priznal, izgovarjal pa se je, da so tudi drugi tako prodajali. Bil je glede na njegove premoženjske prilike obsojen na 7 dni zaporu in 100 lir denarne kazni ali v nadaljnjih 5 dni zaporu.

Neki gostilničar iz ljubljanske okolice je prišel pred sodnika, obtožen, da je prodajal v svoji gostilni cviček po 9 lir liter, ko je bila določena za cviček najvišja cena 7,60 lir. Dobri gostilničar je navajal, da je plačal vino na mestu pri kmetu na Dolenjskem liter po 5 lir, treba je bilo plačati dalje vozno, trošarino in kriti tudi režijske stroške. »V izgubo človek ne more prodajati vina. Ta cviček je bil boljše kvalitete, sortiran,« je gostilničar končal svoj zagovor. Sodnik: »Pri nas sploh nimamo več pravega vina, marveč samo sortirano ali pa vodo.« Bil je ta mož obsojen na 7 dni zaporu, 200 lir denarne kazni in 114 lir povprečnine.

Več sreče kot ta gostilničar je imela gostilničarka Kristina z Rudnika. Ta je bila obdolžena, da je v svoji gostilni, ki ne spada v I. kategorijo, prodajala navadno belo vino po 8,60 lir, ko mu je bila določena najvišja cena 7,60 lir. Izgovarjala se je, da ni vedela za maksimalne cene, da je bilo vino boljše kakovosti in ga je tudi sama drago plačala. Na sodišče je tudi prišlo pismo, da Kristina sicer zna pisati, toda zelo težko in počasi, da ni sposobna samostojno upravljati svojega premoženja. Branilec je predlagal, da naj preišče obtoženko psihater in poda svoje mnenje o njeni odgovornosti v smislu kazenskega zakona. Sodnik je ta predlog odklonil in v smislu § 290 k. p. Kristino oprostil. Branilec pa je svoj klijentnji dal kratek nasvet: »Odslej prodajajte vino po maksimalnih cenah.« Ženska mu je prikimala.

Mesar Jože iz okolice in njegova žena Brigita sta bila obsojena vsak na 7 dni zaporu, 200 lir denarne kazni in 114 lir povprečnine, ker sta 27. junija prodala neki delavki 37,50 kg te-

Uspel klavirski koncert Carla Vidussa

Koncert čilenca Carla Vidussa je bil sicer maloštevilnemu koncertnemu občinstvu razveseljiv dogodek, posebno, ker je to bilo njegovo prvo gostovanje v Ljubljani in je bilo njegovo ime malo znano. Bržkone je to bil tudi vzrok ne preveč dobre obiske koncerta. Vendar je občinstvo zbrano sledilo izvrstnim izvajanjem mladega mojstra in se z navdušenim odobravanjem zahvalilo umetniku za res umetniški užitek prve vrste. Koncertni spored je bil okusno izbran. Kot prvi dve točki si je izbral mojster dve Beethovnovi sonati, ki jih je podal z vso prodornostjo Beethovne umetnosti. Pozna se mu, da je v te dve sonati vložil mnogo študija Beethovne osebnosti, kar mu kot južnjaku gotovo ni bilo lahko delo. Kot naslednjo točko je izvajal Brahmovo variacijo na Paganinijev tema, ki jo je podal prvovrstno, z izredno tehniko in občutkom. Sledili sta nato dve študiji Ferrari-Trecate, zelo zanimivi kompoziciji, kot bistveno nasprotje ena od druge, podani z vsemi tehničnimi finesami. Občinstvu dobro znana vojaška koračnica Franca Schuberta (v opereti Pri treh mladenkah smo jo mnogokrat slišali) je spr-

vila poslušalstvo v veselo razpoloženje. Mojster jo je podal z dobro vnesenimi trilerji in je osnovno melodijo izredno gibko in okusno variiral. Kot vrhunec večera je sledilo izvajanje Lisztove madžarske rapsodije. Mojster je položil v to točko sporeda vse svoj temperament in južnjaško kri. Zaigral je v velikem stilu in s krasnimi čistimi toni ter izredno hitrimi prehodi naravnost oduševil občinstvo, ki je zahtevalo še dodatke. Kljub pozni uri je mojster dodal še dve kompoziciji, in to Lisztovo predelavo Paganinijeve skladbe Campanella, ki jo je mojster res podal v stilu velikega Liszta. Tu je pokazal izredno tehniko leve roke in sijajen crescendo, ki je bil krasno in čisto podan. Kot zadnji dodatek pa Brahmov valček, ki je bil živ kontrast Campanelli s svojimi sladkomeznimi zvoki.

Občinstvo je odobraval z navdušenjem vsa izvajanja mojstra. Glasbeni Matici pa svetujemo, da skuša organizirati svoje koncerte bolj pri začetku meseca, ker smo mnenja, da je bil eden morda poglavitnih vzrokov slabega obiska — visok datum.

Iz Cerkniške doline

Ogromna škoda. Sneg, ki je prejšnji teden zapadel pri nas in ga je bilo nad 50 cm, je povsod napravil ogromno škodo. Najbolj žalostno sliko nudijo naši vrtni, kjer je pretežna večina drevev, predvsem mladega, polomljenega. Mladike, ki so imele listje, so zlomljene na pol, pa tudi visoka drevesa leže na tleh. Kdor se je potrudil in je 2 ali 3 krat sproti otresel sneg, je vsaj deloma rešil drevje, kdor pa tega ni storil, trpi velikansko škodo.

Mnoge je sneg iznenadil tudi glede poljskih pridelkov, ki jih še niso pospravili, kakor repo in korenje. Toda pravijo, da se pod snegom še bolj redita.

Prestrašili so se snega še bolj tisti, ki se niso za zimo preskrbeli še z drvmi. Čim bo sneg izginil — sedaj se hvalabogu hitro taja — bodo ljudje pohiteli, da se bodo vsaj z drvmi založili, kajti pravijo, da se nam obeta dolga in huda zima.

Sneg pa je potrgal tudi električno napeljavo in smo bili dalj časa tudi brez luči.

Opozorilo časopisnim naročnikom in potujočim mu občinstvu. Po novem nič več ne vozi večerni avtobus na progi Rakek-Stari trg, pač pa vozi od popoldanskega vlaka, tako da naročniki list dvignejo na pošti po prihodu avtobusa ob pol 5. Kdor pa hoče potovati z avtobusom jutraj, si mora preskrbeti posebno dovoljenje od karabinerjev. Dovolilo velja le za enkrat in je za vsako potovanje potrebno novo dovoljenje.

Da ne bo zmotel Pri članku »Ko so pri nas še apnenice gorele«, ki je izšel v »Slov. domu« 22. oktobra t. l., se je vrnil skrat, ki je izpuštil ničlo. Turšičev oče niso sodelovali samo pri osmih apnenicah, kar prav za prav ni nikaka posebnost, pač pa pri 80! Ta številka menda res nima primere v zgodovini apneničarjev.

Okrašena smrekica na uršulinski gimnaziji

V soboto so delavci na vrhu dograjene uršulinske gimnazije postavili okrašeno smrekico, ki pomenja pri zidarjih, da je stavba v evromen stanju dograjena in da bo »likof«. Kamnikarjevo podjetje je res v soboto prišlo s svojimi deli pri tej veliki stavbi do vrha. Vse poletje so delavci pridno delali, s tesarskimi deli pa so zadnje čase še bolj

lečjeja mesa po 9,50 lir, s tem sta prekoračila od oblasta v tistem času določeno maksimalno ceno za to meso. Izgovarjala sta se na vse mogoče načine, da je bila gotovo računska poma; takemu zagovoru pa sodnik ni verjel in izrekel primerno sodbo.

pohiteli, da jih ne bi morda prehitelo jesensko deževje ali pa celo sneg, kar bi seveda stavbi zelo škodovalo.

Nova uršulinska gimnazija bo prav čedno poslopje, ko bo povsem dokončano. Ko bo nad stavbo postavljena še streha, jo bodo pustili tako čez zimo, da se zidovje povsem posuši in ne bo hiša vlažna. Novo gimnazijsko poslopje bodo potem čez poletje dokončno uredili in ga prihodnje jesen že lahko izročili svojemu namenu. Nova gimnazija je štirinadstropna in bo svoji okolici v pravi okras.

Saje so se vnele

Ljubljana, 28. oktobra.

Včeraj dopoldne so se vnele saje v dim-nihu hiše številke 92 na Tržaški cesti. Gasilci so bili nujno poklicani, kajti ljudje so mislili, da je zbruhnil velik ogenj. Dima je bilo, da je kaj. Pa na srečo ni bilo hujšega, kot da so se vnele saje. Gasilci so sicer ostali nekaj časa na kraju »požara«, dokler niso saje pogorele, potem pa so se vrnili v Mestni dom. Škode ni bilo nobene.

S konjem sta prišla navzkriž

Ljubljana, 28. oktobra.

V 238. številki našega lista smo med ostalim navedli tudi nesrečo, ki jo je imel s konjem hlapec pri Javnih skladiščih Alojzij Zibert. Na naše poročilo pa smo dobili naslednji popravek, katerega po uredniški dolžnosti tudi objavljamo:

Ni res, da bi prišel jaz. Alojzij Zibert hlapec pri Javnih skladiščih, Tyrseva c. 33 v Ljubljani dne 15. t. m. pri razpreganju navzkriž s konjem. Niti ni res, da bi bil ta dan konj neposlušen, oziroma puntarski ter, da bi me radi mojih tozadevnih protukrepov ali pa radi »kakšnih starih računov«, ki bi jih imel do mene pošteno obračunal z menoj, toje po Vaši navedbi: z ugrizom, da bi me potegnil podse za natek pa še pohodil tako, da bi plačal za »star račun« med nama pošteno »ceho«.

Res pa je, da so se istega dne po nesrečnem slučaju pri razpreganju zapletle vajeti konju med noge, tako, da se je spodtaknil ter pri padcu, seveda po nesreči potegnil tudi mene podse ter me hudo poškodoval naglavi.

Med menoj in konjem ni bilo nikakih »starih računov« za obračunavati ker svoje delo, oziroma opravilo kot hlapec vršim vestno, z razumevanjem in ljubeznijo do živali, tako, da nesrečo, ki me je doletela nikakor ni smatrati kot »ceho« oziroma plačilo »maščevalnega konja« kakor navajate Vi v Vašem listu.

Zibert Alojzij I. r.

Upamo, da smo s priobčitvijo popravka ustregli prizadetemu.

Ne pozabite!

Čez nekaj dni izide tretja knjiga »Slovenčeve knjižnice«, ki vsebuje dve krasni povesti velikega norveškega pisatelja Björnsona:

„Deklica s Prisoj“ in „Anže“

Naslovno stran je ilustriral J. Beranek.

»To sta dve najlepši vaški povesti, kar jih je bilo napisanih v vseh deželah,« je zapisal pariški kritik Van Tigem.

Prelepi ljubavni zgodbi, ki ju lahko daste vsakemu v roke. Sončno čtivo v naših družinah, za dolge jesenske in zimske večere. Poezija vasi in prave, mlade ljubezni. V teh časih prelepo vedrilo

J. N. VOLKHAMER

OSOJANI

ZGODOVINSKI ROMAN

Smerla si je te besede dobro zapomnil in je komaj čakal, da bi se spet sestel v krčmi s Basilijem. Ko sta dolgo premišljevala in poizvedovala, sta končno izvedela, da je škof kupil svet nekega svojega ubogega soseda. Iz te okolnosti je skoval Basilio peklenjski načrt, da bi spravil pobožnega škofa ob ves ugled pri ljudstvu. Smerla je predložil načrt, kakor bi si ga bil sam zamislil, in kralj mu je dal denar, da ga izvede.

Čez nekaj dni so oznanjali po vsem mestu ob trobentah, da pride drugi dan škof pred sodišče, kamor sme vsak, ker bo razprava in sodba javna. Neznanska množica se je zgnela v dvorano, v katero se je potem kralj le s težavo prirnil. Škof je bil že na svojem mestu.

Smerla je nastopil kot tožilec.

»Ta svetohlinjski škof,« je govoril nesramnež, »je kupil od svojega soseda Petra zemljišče, ki ga pa v svoji nenasitni skoposti — ljudstvo, ki mu je Stanislav razdal skoraj vse, kar je imel, je začelo mrmrati — ubogemu možu niti plačal ni, Peter, ki je prišel zaradi tega na beraško palico, se je v svoji stiski pritožil pri kralju, ki je v svoji pravičnosti odredil to sodno razpravo. Preden je še prišlo do sodnega postopka, je pa ubogi Peter obupal in se obesil. Namesto nesrečnega rajnika in pri njegovi duši obtožujem zdaj jaz škofa, ki naj dokaže, če more, da je zemljišče plačal.«

Škof je častljivo mirno odgovoril:

»Dokaz nimam nobenega, ker sem bil sam s Petrom, ko sem mu plačal. Ta nakup pa je bil tak, da bi pričakoval zanj zahvalo, ne pa tožbe, kar potrjujem s prisego, kakor mi Bog pomaga, da rešim škofovsko čast.«

Tedaj je kralj, kakor je bilo dogovorjeno, vstal in rekel:

»Ker je naš škof prisegel in nima tožitelj nikakega nasprotnega dokaza, moram škofa oprostiti obtožbe.«

»Živel pravični kralj in naš ljubljani škof!« je vzklikalo ljudstvo.

»Čakajte, potrpite, poslušajte dalje!« je kričal Smerla. »Ko sem zvedel za Petrovo smrt, je bil zabit že v krsti, in ko sem na glas izrazil svoje obžalovanje, da mi tako ne bo več mogoče doseči zanj pravice pri sodišču, je pristopil neki ruski svečenik in mi rekel, da ima moč obuditi mrtve, če gre za pravico. Zato sem dal prinesiti mrliča v krsti tu sem — prinesite ga notri! — in svečenik je tudi tukaj!«

Svečenik je bil Basilio, ki je bil dobro preoblečen in imel krinko z dolgo brado. Ubogega Petra so z denarjem in raznimi obljubami premotili, da se je dal položiti v krsto, v katero so zvrtili nekaj luknjic. Krsto so postavili med škofa in tožitelja in nato odstranili pokrov. Pred njimi je ležal stari, dobro znani mož s povosčenim obrazom in se ni gnil. Basilio je pristopil k njemu, mrmral svojo zakletve, posnemajoč obred z nerazumljivimi besedami, dvignil nato roko kakor v ukaz in glasno zaklical po poljsko: »Peter, zbudi se!«

Basilio je ponovil svoj klic in Petra stresel, pri čemer bi moral vstati in z votlim glasom pozvati škofa s seboj v pekel, da mu vsa kupnina do zadnjega groša zgornj na duši. Vse to bi, kakor je kralj pričakoval, moralo vplivati na množico. Toda, ali je bil Peter prestar ali so bile zračnice premajhne — bil je res mrtev, o čemer kmalu ni bilo nikakega dvoma. Ljudstvo je navdušeno odneslo škofa iz dvorane, kralj pa je z jeznim pogledom ošvigal svoja pomagata, ki sta valila krivdo drug na

druga in si v strastnem prepiru odpovedala prijateljstvo...

Učitelj glasbe je pri prihodnji učni uri izvedel od Ljudmili, da je prispel sel z Dietrichsteina in da pričakujejo njegovega pokrovitelja Adalbera. Kdaj pride, mu ni mogla točno povedati Basilio se ne bi rad srečal z Adalberom, ker je pri Malensteinovih in po drugih hišah, kjer je učil, preveč legal. Imel je precej denarja, ki si ga je bil prislužil ali prislepil, kot pri obtožbi zoper škofa, pa je menil, da je skrajni čas, če hoče odpotovati. Zato je rekel gospodini Ljudmili, da mu je zelo žal, če njegov pokrovitelj kmalu ne pride, ker bi ga utegnil spotoma zgrešiti, ko pojde na Češko, kamor ga je povabil vojvoda v svoj dvor...

Da bi bil le odšel! Pa mu zli duh pohlepa ni dal oditi. Še je upal priti na lahko do denarja, pri čemer ne bi tvegval drugega, ko da bi mu naštel nekaj palic. Z vso svojo nesramnostjo se je javil pri kralju, češ da mu mora nekaj skrivnega odkriti. Kralj ga je sprejel in s svojo zvijačno podlostjo je nesramnež dosegel svoj namen. V kralju je zbudil strastno željo, da bi spoznal tako slavljenjo Ljudmilino lepoto, na katero bi sicer težko kdaj mislil. Med uro glashenega ponka bi bila za to priložnost. Seveda ni bil Basilio nikdar sam z gospodično, mati ali sobarica sta bili vedno pri ponku navzoči, a sobarico, je menil, bi denar oglušil in oslepil. Kralj mu je dal dovolj denarja, ki je tako vplival, da je že čez nekaj dni lahko prišel med poukom k Ljudmili Basilio in sobarica sta se spoštljivo umaknili, kralj pa je sedel poleg trepetajoče deklice. S smehljajočim se obrazom milostljivega vladarja je z obzirno nežnostjo začel pogovor, češ da je mimogrede slišal njen lepi glas in se ni mogel premagati, da je ne ob blizu poslušal. Ljudmila je vzela lutnjo, da bi zaigrala, a ni in ni mogla. Kralju ni bilo za igro, od trenutka do trenutka ga je njena lepota bolj prevzemala in jo je občudoval in hvalil z naravno zgovornostjo. Odkrito pohvalo človek rad sliši in tudi Ljudmila je dvignila dotlej povešene oči v laskajočega se govornika.

Pravična razdelitev krompirja in fižola

Prehranjevalni urad je preskrbel že 70 vagonov krompirja, prodajali ga pa bodo trgovci le tistim, ki ga res nimajo

Ljubljana, oktobra.

Kakor smo že poročali, bo v kratkem urejena pravična razdelitev krompirja ter bo onemogočeno, da bi si premožni posamezniki na pravilni velike zaloge krompirja, medtem ko bi revnim slojem ne ostalo nič. Zopet nad krompirjem je dosegla tudi to, da je ustavljeno vsako prekupčevanje in pa dviganje cene krompirja, ki je že grozila, da se dvigne na neznošljivo višino.

Mestni preskrbovalni urad v Ljubljani je sedaj preskrbel že 70 vagonov krompirja, ki ga bo razdelil med trgovce, ti pa ga bodo prodajali tistim, ki krompirja še nimajo, oziroma si ga niso mogli preskrbeti. Oni, ki krompirja imajo, bodisi da so si ga sami pridelali, bodisi da so ga sami kupili, od tega krompirja ne dobe nič. Mestni preskrbovalni urad namerava izvajati strogo kontrolo, tako da dobe krompir le resnično potrebni. Najbrž bo krompir razdeljen na podlagi knjižice za meso. Kdor bo vzel krompir, pa ga ne potrebuje, bo kaznovan in mu bo mestni preskrbovalni urad krompir odvzel. V načrtu pa so še ostreje mere, ki bodo po potrebi uvedene.

Na osebo bo mestni preskrbovalni urad doodelil po 30 kg krompirja in ako bodo zaloge dovoljevale, se bo ta količina še povečala. Na vsak način pa pride zaenkrat do konca marca po 30 kg krompirja na osebo.

Prevod sedaj popisuje zaloge krompirja na deželi in ugotavlja potrebe pridelovalcev sa-

mih, tako za prehrano družin, kakor tudi za krmiljenje živali. Večje količine pa bo prevzel Prevod sam za prehrano onih slojev, ki krompirja nimajo.

Prav tako je Prevod prepovedal vsako prodajo fižola. Posamezne trdke, ki so nakupile zaloge fižola, tega še ne smejo razdeljevati. Prevod sam ima večje zaloge fižola, tako že lanskega, domačega in tetranskega, pa tudi že letošnjega domačega. Ob pravilni razdelitvi bodo zaloge zadostne. Na vsak način bo preprečeno, da bi si posamezniki ustvarjali zaloge fižola. Prevod bo dodelil mestnemu preskrbovalnemu uradu večje količine fižola, ta pa ga bo razdelil na izkaznice med prebivalstvo.

Poročali smo že, da je Prevod popisal vse količine pridelanega žita. Od žita je prosto samo proso, ajda in oves, s katerim razpolaga sam pridelovalec, bodisi da porabi to žito zase, bodisi da ga proda. Glede koruze pa bo Prevod postopal tako, kakor že postopa glede krušnega žita. Morda bo dovolil kakšno izjemo za krmiljenje prašičev in perutnine. Na vsak način pa Prevod ne bo dovolil, da bi se uporabljal ječmen za krmiljenje in pitanje živali. Vse žito, kakor pšenica, rž, soržica in ječmen, morajo iti izključno za ljudsko prehrano. Izgledi za bodočnost so torej taki: če bomo disciplinirani in pravilno računali ter sledili smotrnim odredbam glede pravilne porazdelitve prehrane, potem se nikomur ni treba bati lakote. Četudi se bomo morali glede prehrane pač nekoliko sprijazniti z danimi možnostmi in z vojnimi razmerami.

Predpisi o porazdeljevanju tekstilnih izdelkov, obutve in oblačilnih predmetov: inventar

Visoki komisariat opozarja zainteresirana podjetja na njihovo absolutno dolžnost, da izpolnijo in predložijo zbornici za TOI odnosno običnim inventarjem oblačilnih predmetov, ki se bodo mogli kupiti le z oblačilnimi nakaznicami, katere se sedaj ravno razpisujejo. Nadalje se podjetja opozarjajo, da trdjam, ki ne predložijo inventarjev ali ki jih predložijo nepopolne, ne bo dovoljena prodaja blaga, vezanega na nakaznice.

Predpisi za preureditev gasilstva

Visoki komisariat za Ljubljansko pokrajino glede na zakon o organizaciji gasilstva bivše kraljevine Jugoslavije z dne 15. julija 1933., na podlagi kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 in smatratelj za potrebno, da se preuredi organizacija gasilstva,

odloča:

Člen 1. Skupščina, osrednji odbor in nadzorni odbor Gasilske zajednice Ljubljanske pokrajine se razpušča in se imenuje za izrednega komisariata te zajednice civ. uff. dr. inž. Giorgio Conighi, ki jo bo upravljal in preuredil gasilsko službo skladno s smernicami in navodili, ki mu jih bo dal Visoki komisariat.

Pri izvrševanju teh dolžnosti mu bo v pomoč svet, sestavljen iz gg. dr. Antona Kodreča, Bogdana Pogačnika in dr. inž. Franceta Dolenc ter poveljnika poklicnih gasilcev mesta Ljubljane.

Člen 2. Ta odločba je takoj izvršna in se objavi v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino. Ljubljana, dne 22. oktobra 1941-XIX.

Visoki komisariat
za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli

Ustanovitev izpitne komisije za učitelje v šolah za defektne otroke

Visoki Komisariat za Ljubljansko pokrajino glede na pravila o strokovni izobrazbi učiteljev v šolah za defektne otroke z dne 8. februarja 1935,

na podlagi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291, glede na člen 1. kr. ukaza z dne 7. junija 1941-XIX št. 454 v zvezi s členom 6. kr. ukaza z dne 18. maja 1941-XIX št. 452 in člena 6. Dučevskega razglasa z dne 17. maja 1941-XIX in smatratelj ukrep za nujen:

odreja:

Člen 1. Pri IV. oddelku Visokega komisariata se postavlja izpitna komisija za usposobljenostne

izpite za poučevanje v šolah za defektne otroke (gluhoneme, slepe, manj nadarjene) v Ljubljanski pokrajini.

Predsednika, člane in poslovodjo izpitne komisije imenuje Visoki komisariat. Poslovodja nima glasovalne pravice.

Člen 2. Izpitne roke odreja občasno Visoki komisariat, ki določi prav tako tudi čas, v katerem naj se opravljajo ustni, pisni in praktični deli izpita, in pogoje za priprave kandidatov.

Ta naredba, ki nadomestuje vsako prejšnjo, njej nasprotujočo določbo, stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, dne 22. oktobra 1941-XIX.

Visoki komisariat
za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli

Ivan Mrak: »Slavnostni finale«

Pri svoji zadnji drami, »Slavnostni finale«, ima Mrak izvršne razprodane dvorano — dokaz dovolj, da mu oficijelni škodoželjnejši niso mogli izpodbiti tal kolikor so poskušali in kar so se trudili, da bi pred javnostjo zmanjšali pomembnost njegovih prizadevanj ter dajatev.

V »Slavnostnem finalu« je Mrak prijel genija ne morda pri njegovih vzvišenih, v nadzemske, vsemu človeštvu služočem zagonu okopanih perutnicah, ampak pri tistem človeško-prečloveškem, ki opozarja svet, da lahko tli in se razmahuje velik duh v revni posodi, kjer je prostora za tisoče vsakdanjih nagibov, ki geniju jemljejo podstavek zgodovinskega ugleda. Čajkovski stopa pred nas kot človek v svoji revni naturi, brez okrasov in brez legende, po mačehi oropan — ali pa obdarovan — za stvari, ki drugim pomenijo življenje. Postranska je to stvarnost, ki tisoče ljudi že zdavnaj po njegovi smrti zamakne v jok, v zamljenost, v uživanje čiste lepote — tragika osebe ostaja, tega enkratnega pojava, Čajkovskega kot človeka v razmerju do ljudi.

Mrak je delo režiral dobro. Siromaštvo na rekvizitih veže gledalca ne toliko na sceno kot na dialoge in na notranje dogodke. Čajkovskega je on odigral v svoji interpretaciji prepričljivo in navdušujoče hkrati.

Ni vsak v družini, ki jo je bil zbral za to predstavo okrog sebe, absoluten talent. Vendar si je znal ensemble tako podrediti, da nihče ni kvaril.

Predstave »Slavnostnega finala« so na lepi višini, na mnogo lepši, kakor marsikatera reč, ki jo v vni, da bi s čim več deli postreglo občinstvu, da Narodno gledališče.

Naročite naš
najcenejši
popoldnevnik
»Slovenski
dom«!

Novo mesto

Upraviteljstvo meščanske šole v Novem mestu poziva vse učence in učence, ki mislijo priti za oprostitve pouka telovadbe, da do 31. oktobra t. l. vložijo tozadevne prošnje pri upraviteljstvu, kjer se dobijo tudi tozadevni formulirji, ki jih je izpolniti.

Čudna igra narave. Nad naravo ležita kakor mora prezgodnja snežna odeja in zimsko vreme. Zato je seveda bolj čudno, ker je na vrtu gospoda Bunca v Kandiji zadnje dni jabolna pognala nekaj lepih cvetov. Če tako cvetje v jeseni znači, da bomo še dobili lepo in toplo vreme, je tako znanilko lepšega vremena pač pozdraviti.

Nesreča pri gradnji barak. Težko se je ponesrečil pri gradnji barak 54letni Karel Klanjšek iz Novega mesta. Mož je bil zaposlen pri gradnji barak v Bršlinu. Pri delu je zlezal na barako, ki se je iz neznanega vzroka podrla. Klanjšek je z ruševinami vred strmoglavil v globino in na tleh obležal v zlomljeno nogo in težjimi notranjimi poškodbami.

Poseben dodatek mesa za sladkorno bolne. Novomeška občina je poslala vsem novomeškim mekarjem sporočilo, da bodo bolniki, ki bolujejo na sladkorni bolezn, v bodoče prejeli posebne dodatke mesa. Bolniki morajo preko občine poslati Prevodu posebno prošnjo, ki ji je priložiti zdravniško spravevalo. Prevod bo na podlagi ugodno rešenih prošenj ukrenil, da bodo mesarji, pri katerih kupujejo sladkorno bolne osebe, dobili primerno večje količine mesa.

Pri razstreljevanju kamenja na polju se je ponesrečil 39letni Ivan Rajer iz Žužemberka. Pri razstreljevanju mu je prežgadol eksplodiral močan naboj smodnika in mu povzročil težke poškodbe po telesu, zaradi katerih se je moral zateči v kandijsko bolnišnico.

Dogoni klavne živine

Prehranjevalni zavod Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino priredi v prihodnjem tednu sledeče dogone za govejo klavno živino: v torek 4. novembra t. l. v Kočevju, v torek 4. novembra t. l. v Metliki, v sredo 5. novembra t. l. na Vrhniki, v sredo 5. novembra t. l. v Grosuplju.

Nekaj nesreč

Janec Gregorčič, orožnik iz Velikih Lašč, se je peljal včeraj s kolesom in je padel. Dobil je težje poškodbe po glavi. — Advokatu vдова Marjeta Wurzbach je padla včeraj s tramvaja. Dobil je tako hude notranje poškodbe, da jim je danes zgodaj tudi podlegla. — Ljubljanski mizar Anton Brezovšek je bil po nesreči obstreljen v nogo. Poškodba ni nevarna. — Služkinjo Anico Kosec je popadel pes in jo ugriznil v nogo.

Šport, družina in šola

Ljudsko zdravje — temelj boljše športne bodočnosti

Nedavno smo brali zgodbo o mali švedski vasi, ki ima le sto prebivalcev, med njimi pa tri velike atlete. Ta švedska vas, ki se imenuje Kälmar, naj bi dala poguma tudi našim podeželskim športnim klubom. Tudi v majhnem kraju je mogoče povzdigniti šport na mednarodno višino. Potreben je samo nekdo, ki stvar razume in ki je za šport navdušen. Ne gre, da bi vse sodili po starem pravilu »majhni kraji sibi klubi« — večji kraji močni klubi, kakaj primeri kot v Kälmaru učijo, da je vse odvisno od moza, ki krajevni šport organizira in vodi.

Sta pa dve ustanovi, brez katerih ni misliti na večji športni napredek med našim ljudstvom. To sta družina in šola. Če je pogrešna nega otrok že v družini, je nemogoče pozneje kaj več popraviti. Mislimo zlasti na higienske navade in razvade, na izdatno hrano, neškodljivo oblačenje, zlasti pa na primerno telesno delo in vaje na prostem. To so stvari, o katerih je naše ljudstvo vse premalo poučeno. Ponekod morajo otroci veliko prežgadol vstajati, prenaporno delati, spijo v neprežgadenih prostorih, namesto mleka pijejo žganje. To jim škoduje, četudi škode ne vidijo. Neprimeren način življenja jih ovira pri telesnem razvoju in dozorevanju. V rasti ne dosežejo idealne stopnje svojega rodbinskega tipa, pač pa zastanejo.

Če želimo več športa in boljše športa na deželi, bo prav prirediti ravno pri obnovi in spremembi vsakdanjega načina življenja naših otrok. Zdravstvena prosveta, združena s praktičnim športnim udejstvom mladine bi lahko ljudskemu zdravju prav veliko koristila. Najprej je treba navaditi mladino na pravilno telesno nego, brez katere ni dobrega športa. Propagirati je treba temeljito dnevno umivanje vsega telesa, tedensko kopanje, zračenje hišnih bivališ in telesno vzgojno udejstvom v zgodnjih letih telesnega dozorevanja. Samo tedaj, če bo naša mladina kleno zdrava in utrjena, bomo tudi v športu dohiteli velike narode.

V tem oziru bi bilo posebno koristno sodelovanje učiteljev. Le ti imajo priliko, da nadzirajo osebno higieno otrok, da jim dajo osnovne zdravstvene nasvete in da zbujajo v njih veselje do športnega udejstvom. Učitelj — športnik — bo našel za to dovolj priliko: pri računanju bo jemal primere iz športnega tekmovalstva (računanje povprečne hitrosti

Koledar

Danes, torek, 28. oktobra: Simon in Juda. Sreda, 29. oktobra: Narcis, škof.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva c. 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič-Tržaška 48.

Velikodušna podpora Visokega komisariata ljudski knjižnici. Sentjakovski ljudski knjižnici v Ljubljani je blagovolil nakloniti Ekscelenca Visoki komisariat za Ljubljansko pokrajino velikodušen dar 5000 lir za izpolnitev njenega italijanskega oddelka, za kar mu bodo obiskovalci te naše najstarejše javne ljudske knjižnice iskreno hvaležni.

Na prihodnjem koncertu Glasbene Matice ljubljanske, ki bo na Vernih duš dan, dne 3. novembra ob 20 zvečer, se bo izvajal Pergolessev oratorij Stabat Mater. Klasično delo bodo izvajali Valerija Heybalova (sopran), Franja Golobova (alt) in komorni orkester pod vodstvom dirigenta D. M. Šijanica. Podrobnosti o delu bomo še spregovorili. Vstopnice za koncert so že v predprodaji v knjižnici Glasbene Matice.

Ljubljansko gledališče

Drama — Začetek ob 18.15

Torek, 28. oktobra: »Nocoj bomo improvizirali«. Red A. Sreda, 29. oktobra: »Dva bregova«. Red B.

Opera — Začetek ob 17.30

Torek, 28. oktobra: Zaprt. Sreda, 29. oktobra: »La Boheme«. Red Sreda. — Začetek ob 18.15.

Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani razpisuje nov stalni abonma red Torka, samo za Dramo. V tem abonmaju bodo dobili abonenti v sezoni 1941-42 20 dramskih predstav. Prijave za abonma sprejemamo od 27. t. m. dalje v pisarni blagajne Narodnega gledališča v Ljubljani v Drami. Cene novega stalnega abonmana Torka-Drama so: parterni sedeži: I. vrsta 27, uradniški 24 lir mesečno, II. in III. vrsta 25, uradniški 22 lir, IV.—IX. vrsta 22—20 lir, XI. vrsta 18—16 lir, XII. in XIII. vrsta 15—13 lir, balkon: I. vrsta 18—16 lir, II. vrsta 15—13 lir, galerija: I. vrsta 12—10 lir, II. vrsta 10—8 lir, III. vrsta 8—6 lir, lože: v parterju in v I. redu št. 1—5 100—90 lir, v I. redu št. 6—8 120—100 lir. V razmerju z dnevnimi cenami doseže uradniški abonma 20% popusta. Vabimo vse, ki se zanimajo za dramske predstave v Narodnem gledališču, da se prijavijo za stalnega obiskovalca torkovih predstav. Prijave v Drami od torka dalje.

Pripomba k tekmi Elan: Ljubljano

Ze nekaj minut drugega polčasa igrajo. Pa se ti nek gospod, funkcionar Elana, spomni, da bi bilo dobro, če bi se vsi gledalci za golom gostov morali odstraniti na strani igrišča. Kar med igro ti lepo pokliče sodnika, ta igro ustavi, čeprav, to moramo poudariti, so bili gledalci skrajno disciplinirani in v ničemer niso motili vratarja gostov. Stali so pač tam kot vedno, tudi pri nekdanjih ligalskih tekmah, najmanj 6 m za golom. Pa gospod le ni popustil in je dejal, »da bo že on napravil red, če ga Ljubljanci ne znajo«.

Športno občinstvo in forumi bodo temu gospodu gotovo zelo hvaležni, če bi hotel priti vsake nedelje v Ljubljano, da bo »delal red«, ker brez njega resno dvomimo, da nam bo kdaj uspelo napraviti na naših igriščih red. V drugo bi pa prosili tega gospoda, če bi »le dovolil« stati gledalcem za golom, če so stali že pri kakšnih boljših klubih, kot je pa Elan (n. pr. BSK, Gradjanski itd.).

Bilo je v nedeljo pač »mного hrupa za nič«, po zaslugi tega gospoda.

Igor Zagrebnj

Zavetje v pečevju

Midva sva prava komandanta, naj se gredo solit general! Ti imajo pod sabo samo ljubo poslušno vojsko! Kaj pa midva? Puntarje, razbojnik, ljudi, ki te gledajo samo izpod čela. Te kroliti, to ti je huja reč kakor v bojni vihr nositi glavo napredaj! Huja reč, pa še kaj huja! Če ima cesar hrbet varen — pa kaj se ti razumeš na take stvari — z eno besedo, če ima cesar hrbet varen, to se pravi, da se mu ni bati nobenega upora v tistih krajih, ki si jih je bil dozdal že pokoril — potem se lahko odpravi na ne vem kakšno dolgo vojsko in kako daleč preči! To ti je tisto! Midva varujejo cesarju hrbet, naju je zato sem postavil! Potlej mi pa kar, s svojo kurjo pametjo, spet še enkrat pridi tako zabavljati! Da te le ni sram! Pusti drugim, pametnejšim glavam, kam naju bodo postavili in kaj ukazale! — Ali te mar praska vest? Vest? Zakaj pa so višji nad nama? Njim služiva, pa naj oni odgovorjajo še za najino vest! Oh, seveda, tvoj stari je vse življenje preklekal in prežebel pro pruhah, zato te malo stiska! Preč z neumnostjo, fant! Če bi bil kaj kakšen Bog, ta bi nas bil moral že

zdavna vse ugonobiti, take smo počeli, toliko smo se poganjali proti njegovim naukom in ukazom! Pa ga ni, to se čisto natančno vidi! Tale siromaščina, zbegana in obupana, ki jo morava po cesarjevi zapovedi tlačiti k tlom, že veruje vanj, ker upa, da se bo nekoč še vse spremenilo njej v dobro! Saj je lepo tako upanje, koristi pa nič! Kdo neki se bo kdaj cesarju mogel postaviti po robu! Še Bog, če že je kje kakšen, da ga vzameva vsaj za priliko v besedi, je na njegovi strani. Če je, je cesarju prav gotovo naklonjen! Ti samo poglej! Kolikokrat so nam pravili, saj se še spomniš, da je zmaga visela le na nitki! No, in kaj? Iz nitke se je kar sredi dogodkov napravila vrv, debela vrv, ki je na koncu ne bi mogla več ne presekati, ne prerezati nobeno ostrina! Pa to vreme? Kaj pa vreme: Kakršnega smo si — želeli, takšno smo pa seveda tudi dobili, ali mar ni res? O, ne, če bi šlo za milost, ne samo za našo in cesarjevo sposobnost — potem lahko rečemo, da je ta milost delala z nami, čeprav smo uganjali še take reči! Kar zaupaj, če imaš še kaj starega, prašnega in bole-

nega domotožja! Tisti Bog — če vanj veruješ — ki bi se ga moral za račun na kraju bati, ta je z nami! — Sicer pa mislim, da že toliko poznaš čas in veš, kako taka umovanja jemlje! Pusti to! Zaupaj cesarju, on nas bo napravil za gospodarje sveta in Bog bo nazadnje še sam prihitel, bo že našel kakšne posredovalce — če je, seveda, še zmerom mislim, kar njega zadeva, isto — posredovalce in besednike, ki se bodo podvžali, takrat, ko bo vse že skoraj do kraja odločeno, v zadnji minuti, in se cesarju poskusili priljubiti ter ga toliko pogovoriti, da bi njihovemu posladajalec ali boljše, krušnem očetu, dovolil v svojem cesarstvu od vzhoda do zahoda in od severa do juga čimbolj spoštovanja deležno mesto ter čim znosnejši sloves pri podložnikih. No, tega možakarja, ki menda sedi gori neke na nebu in vidi v vsako srce, tega se nama ob cesarju prav zares ni treba prav nič bati! V redu, ki ga bo vpeljal cesar, bo temu simpatičnemu starčku s sivo brado, očetoškim pogledom in trikotnikom za glavo, odmerjeno kaj skromno mesto. Reči, razvoj in upravljanje, to bo šlo tudi potem, ko bo cesar umrl, naprej svojo povsem zanesljivo pot, jasno, edino mogočo pot, tudi takrat, ko cesarja že zdavna ne bo več! Tak ti bo ta red, cesar ga je skoval in ga postavil za vse večne čase, pa ga bo tudi vpeljal, ko ugonobi njegove zunanje sovražnike.

Prav nič manj ni naredil, ko si ga je bil izmislil, kakor če bi bil zemljo premaknil s tečajev. Poslej bo tekla po njegovih zamislih, tako se bo razvijala kakor ji bo on določil smernice. Korene bo temu redu zasadil kar temeljito: kdor se skraja in bi podvrgel, temu bo zletela glava v vrata, več ko se jih bo zakotalilo po tleh, manj novih upornikov bo rodil svet in nazadnje prav gotovo ne bo nikjer več najti zaslepljenca, ki bi se še upiral in breal proti ostnu tega reda, novega reda, ki ga bo po zmagi razglasil cesar! — Tako ti je ta reč, moj Pjer! Ti si sicer tope glave in nemara še pol tega nisi razumel, kar sem ti bil zdaj govoril, pa nič ne de! Nekaj se te je prav gotovo prijel! Pjer, Pjer, slišiš! Klada pijanec!

Tudi Pjera je bil zmagal spanec.

Nekaj časa je poslušal z ušesi, po katerih mu je tako čudno žumelo, in z očmi, ki se jih je prijemala kalna megla, potem pa ga je zmanjkalo.

Zadremal je, ko si je s kolomecem podpiral glavo.

»Pjer! Mrha! Hej, ti, vehal«

Tako je zavpil Danton in z vso silo stresel spečega.

Kar dva sta mu zdaj kinkala za mizo.

»Pjer!« je še enkrat zatulil.

Pjer pa se je spustil z obrazom na mizo. To je bilo vse, kar je oni opravil.

»Mir mi daj!« je zagodel kakor v spanju. »Samo mir mi daj!« je brundal. »Mir hočem imeti!«

»Klada pijana, s teboj govorim!« je še enkrat togotno zarjul Danton.

»Kar govori, razbojnik!« je oni zaguzljaj, z obrazom je ležal v luži in pačil usta, kakor bi hotel zdaj zdaj srebni kakšen majhen požirek iz vinske luže na mizi. »Kar govori, razbojnik, baraba! Kdo je kriv, da je moj brat mrtev? Ti zajec! Kdo je najbolj kradel pri enoinpetdesetem? Ti! Kdo poneveril cesarski denar, a ti vlačugarsko seme! Saj veš kdaj!« je brbral Pjer ter zraven pijansko porogljivo in objestno potrkaval ob mizo z licem, da je emakalo v razliti tekočini.

Danton ga je togotno zagrabil za kušter.

»Tu imaš, svinja pijana! Jaz ti bom dal poneverjeni denar! In brata, in tatule!« je rjul ter treskal s Pjerovo glavo ob polito mizo.

Veselo se je skoz okna smejalo sonce. Njegove iskre so mežikale po steklu in se leno dobrihale iz tekočine.

»Kaj? Mrha!« mu je odvrnil Pjer.

Izpučil mu je glavo ter se s silo, z rokama opti ob mizo postavil na nogo.

»Ti boš mene tolkel? Prase!« je zabundal. Jezik se mu je zapletal.

Andrejčkov
Jože:

Žalost in veselje

Roman
v slikah

Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

130.

Aleš se je branil. Prosil je očeta Alfonza, naj da polovico Poldetu, drugo pa naj obdrži zase. On da je še dovolj trden. Duhoven pa je uganil Aleševe misli in mu rekel, naj le je. Zase ima še košček kruha.

131.

Počitek in krepičilo sta dala Poldetu novih moči. Neutegoma so jo mahnili dalje in kmalu prišli iz gošče na kolovoz, ki se je polahko vil navzdol. Napotili so se po njem.

132.

Spotoma je Aleš ponovil vse menihovo pripovedovanje Poldetu, ki ni umel laščine. Povedal mu je, da pojdeti zdaj v Rim. Kdo bi bil bolj vesel od Poldeta! Upal je, da bo spet kmalu srečno doma.

Dolarji in oboroževanje

»Če hočete topove, se morate odpovedati maslu...«

»La Stampac« piše v eni svojih zadnjih števil:

Roosevelt je ukazal svoji državni upravi pripraviti načrt za zmago s tem, da sme porabiti za oborožitev petdeset milijard dolarjev letno. Žrtvovati tisoč milijard lir v dvanajstih mesecih, to je že lepa vsota! Newyorški in londonski časopisi lahko prinašajo na prvih straneh naslove, kakor na primer: »Združene ameriške države so se odločile za orjaško oborožitev«, ali »Predsednik nad podpira milijardami dolarjev«. Kdaj in kako bodo plačane te milijarde? O tem je zelo poučna preteklost.

11. marca letos je Roosevelt dal odobriti po poslanski zbornici sedem milijard dolarjev za oboroževanje v korist Velike Britanije in vseh demokratskih držav, ki se upirajo napadalcu. Drugih šest milijard je v teh dneh pred odobritvijo. Skupno torej trinajst milijard dolarjev.

Državna bilanca za leto 1940-41 (ki se šteje do letošnjega 30. junija) je predvidevala 146 milijard dolarjev stroškov, namenjenih za vojno. Iz zaključnega računa se vidi, da so resnični stroški znašali samo 6,6 milijard dolarjev.

Za proračunsko leto 1941-42 je Rooseveltu na razpolago približno 20 milijard dolarjev za oborožitev, toda največji optimisti menijo, da ne bo mogoče plačati več kot 15 milijard. Potem je še trinajst milijard, ki jih določa zakon o posojanju in dajanju v najem. Teh trinajst milijard ne bo mogoče, kakor je dejal predsednik Roosevelt, v celoti spremeniti v blago za evropske in azijske zaveznike pred letom 1943.

Ta zamuda ima razne razlage, kakor se vidi iz članka, objavljenega v italijanskem časopisu »La Stampac«. To so zlasti: birokratična počasnost in dejstvo, da ni skupnega načrta. Dalje nujna potreba, da se zgrade uporabljivi stroji in da se predelajo vsaj deloma tisti stroji, ki jih ima Amerika že zdaj na razpolago; potem premalo volje med ljudstvom, da bi omejilo potrošnjo, da bi se pospešila proizvodnja vojaških potrebščin.

Tudi v Združenih ameriških državah, zaključuje članek v »Stampac« svoja izvajanja, so začeli poudarjati pregovor: »Če hočete topove, se morate odpovedati maslu.«

Oesel – zanimiv košček zemlje v Baltiku

Pisana zgodovina 2710 kv. km sveta, kjer prebiva komaj 5000 ljudi

Pred dnevi smo brali poročila, da so nemške čete v drznem naskoku zasedle otok Oesel v Baltičkem morju. V zvezi s tem zdaj agencija »Centraleuropa« popisuje ta otok takole:

Oesel meri približno 2710 kvadratnih kilometrov in ima 57.000 prebivalcev, ki so po večini Nemci, Estonci in Švedi. Edino mesto na tem otoku je Arensburg s 5000 prebivalci. V starodavnih časih so bili otočani divji roparji. Po zneje so vitezi tevtonskega reda zavzeli Oesel, ki je ostal v njihovih rokah do leta 1559, ko so ga zasedli Danci. Leta 1645, so se Baltički otokovi polastili Švedi, leta 1721, pa Rusi. Za časa prelomne svetovne vojne je Oesel postal zelo važno rusko pomorsko oporišče. Sredi oktobra 1917 je nemško brodovje obstreljevalo s topovi ruske utrdbe na tem otoku in so se potem tam izkrcali čete. V teh bojih je padel slavni smrti nemški pesnik Walter Flex. Po razpadu nemškega cesarstva, so se boljševiski znova polastili otoka in pobil mnogo Nemcev, ki so tam prebivali. — Septembra 1939 — nadaljuje svoje poročilo agencija »Centraleuropa« — so Sovjeti priključili Sovjetski zvezi male baltičke države in se naglo spet naredili iz otoka Oesel dobro utrjeno letalsko in pomorsko oporišče, čigar vojaški po-

men je bil brez dvoma velik. Otok Oesel zapira vhod k Rigi in ovira pristop do Revala, kakor tudi dostop do Petrograda. Danes je otok Oesel v rokah Nemčije, ki je poleg tega, da je zavladala tudi nad tem baltičkim področjem, dobila spet nazaj oblast nad kosom ozemlja, kjer se živi izročilo ene najstarejših in najslavnejših nemških ustanov: tevtonskega viteškega reda.

Z živžem plačujejo vstopnino

Vprašanje preskrbe z živili so znali na poseben način rešiti v nekem francoskem cirkusu. Njegova uprava je sklenila, da bo odslej dajala vstopnice le za posamezna živila in ne več za denar. Tako je na primer določeno, da mora tisti, ki hoče gledati cirkusno predstavo v zadnjih sedežih, dati šest jajc, za prostor v prednjih vrstah enega goloba, za sedež v loži, ki je najbližje odru, pa zajca. V podeželskih krajih se je ta način pobiranja vstopnine dobro obnesel, po mestih pa so bile vse cirkusne predstave zelo slabo obiskane, ker si meščani ne morejo privoščiti jajc, golobov, zajcev in podobnih dobrot, da bi jih nosili v cirkus, ko jih še za dom ni.

Niagarski slapovi so šele na 64. mestu po višini

Če bi vam kdo zastavil vprašanje, kje na svetu so največji slapovi, bi skoraj gotovo odgovorili, da so v Ameriki, in sicer pri Niagari. Res je, da so ti slapovi od vseh najobsežnejši, toda niso največji, to se pravi najvišji. Po višini, preko katere pada voda, so Niagarski slapovi šele na 64. mestu. Najvišji slap na zemlji je tisti, ki ga dela Tugela v Natalu. Voda pada tam 650 m v globino. Na drugem mestu je 610 m visoki slap Utigardsfosa na Norveškem. Prav tako na Norveškem je potem še drugih šest slapov, ki so vsi višji kot Niagarski. Na devetem mestu v »sestici slapov« pa je Krimmlerski slap v Nemčiji.

Največji komar na svetu

Tudi Argentina velja za deželo neštetiht svojevrsnih zanimivosti. Tako pravi zdaj ne-

Kostanj je zelo važno živilo, posebno v sedanjem vojnem času, ko je posameznik največ navezan na nase. Letošnja letina domačega kostanja je bila precej slaba, pa še tega so neoplačanci kar nezrelega stolkli z dreveja. Vendar pa so nekateri kraji imeli kostanja kar dosti in tudi ljubljanski trg je z njim dobro založen.

Kostanj vsebuje zelo veliko škroba in sicer 47,50%, dalje ima 3,80% beljakovin, 2,80% maščobe in 2,10% rudninskih snovi. Kakor poroča »Eco di Roma« ima 100 gr kostanja prav toliko hranilnih snovi kot 186 gr govejega mesa, 203 gr telečjega mesa, 159 gr svinjskega mesa, 303 gr kravjega mleka, 18 gr kruha ali 2 in pol kokošji jajci.

Za gospodinje je najvažnejše, kako kostanj hraniti za zimo. Tu imamo več načinov, a omenjati naj le dva: shranjevanje v pesku in ohranjanje v loncu. Posebno okusna je tudi kostanjeva mezga, ki pa je le malokateri gospodinja znana. Ker pa je ta mezga izredno hranljiva in nasitljiva, jo priporočamo vsem gospodinjam.

Shranjevanje kostanja v pesku. V primeren zaboj nasujemo za tri prste na visoko opranega rečnega peska, ki pa se mora prej posušiti. Na to plast razvrstimo kostanj, ki pa naj bo popolnoma zdrav. Črn ali črvit kostanj nam bi pokvaril vso zalogo. Plasti kostanja naj ne bodo predebele! Po kostanju zopet natresemo mivko in to ponavljamo tako dolgo, da je zaboj poln. Zadnja plast mivke naj bo zopet vsaj tri prste debela. Sedaj zaboj od vseh strani primerno stresemo, da pride mivka v vse še mo-

ko poročilo iz Buenos Airesa, da so v pokrajini Tucuman našli komarja, ki ga z vso gotovostjo lahko smatramo za največjega komarja na svetu. Kolikšen je, ne povedo, pripominjajo le, da so to ogromno žuželko prepeljali z letalom v Buenos Aires ter jo izročili tamkajšnjemu Narodnemu bakteriološkemu zavodu, kjer se bodo prirodoslovni učenjaki podrobneje z njo bavili.

Devet jecljačev na tisoč ljudi

Po zadnjih statističnih podatkih pride na svetu na vsakih tisoč ljudi devet, ki jecljajo. Med ženskami so takšni primeri zelo redki in jecljanje zaradi tega velja skoraj izključno le za moško napako. Njen vzrok pripisujejo raznim duševnim motnjam, ki jih vseh dozdaj še ni uspelo pojasniti in ki se pojavljajo pri ljudeh že v njihovi otroški dobi. Potem pa je zanimivo tudi to, da se moški še dajo odvaditi jecljanja, pri ženskah pa so takšna prizadevanja ostala skoraj vselej brez uspeha.

Kostanj za zimo

rebitne prazne prostore. Zaboj pokrijemo in ga prenesemo v primerno hladno in zračno shrambo. Tako pripravljen kostanj se obdrži prav dolgo. Kadar ga rabimo, vzamemo previdno plast za plastjo z vevnico kostanj s peskom vred iz zaboja in pesek na situ presejemo.

Manjše množine kostanja pa lahko shranimo tudi v loncu. V ta namen vzamemo kakršno koli posodo (najprimernejša je lončena), v katero nasujemo zdravega kostanja in sicer toliko, da je na vrhu za tri prste praznega prostora. Lonec s kostanjem tresi, da se ta lepo vsede in je med posameznimi prostori čim manj zraka. Na vrhu položi iz pergamentnega papirja izrezan krog in zamaši ves prostor z ilovico. Ko se čez par dni ilovica posuši in razpoka, zamaži zopet te razpoke z ilovico.

Kostanj pa lahko tudi posušimo. V ta namen nasujemo na lesene lese kostanj, a ne predebelo. Na suhem in vetrovnem vremenu se kmalu popolnoma posuši. Med sušenjem kostanj večkrat obrnemo. Hranimo ga poljudno v zračnih prostorih.

Kostanjeva marmelada. Za mezgo vzamemo, če le mogoče, zdrav in lep maroni, ga olupimo in damo kuhat. Ko vre približno 20 minut, a še ni razkuhan, ga poberi ven, mu odstrani še kožico ter stisni skozi krompirjevo stiskalnico in etehtar. Na vsak kilogram kostanja damo 750 gr sladkorja. Sladkor skuhamo, da se potegne in še vročega zlijemo na kostanj, ter vse skupaj kuhamo med neprestanim mešanjem 15 minut. Pazi, da ti mezga ne brizgne v obraz! Tudi pripali se hitro! Kuhano mezgo daj v kozarce in jih dobro zveži.

BELA ČAROVNICA

pustolovski roman

»Nikolaj Kolevski, ali ste slišali to, kar ste sami spisali in kar sem sedaj prečital?«

»Da,« je odvrnil zločinec.

»Ali potrjujete svoje priznanje v celoti?«

»Potrjujem... Ničesar nimam pristaviti.«

»Dobro. Podpišite torej!«

Brez besede je Kolevski vzel v roke pero in podpisal pismo, katerega mu je ponudil ravnatelj. Nato sta ga dva policista odvedla v ječo.

Tedaj se je med prisotnimi razvil živahen razgovor. Vsi so častili Bordmanu, ker je znal tako spretno izslediti in ujeti tako strašnega zločinca. On pa je rso pohvalo sprejel s skromnostjo, skoraj bi rekel hladno. Gotovo je bila vzrok emu njegova nordijska narava. Brez dvoma pa je bil že vaje takšnih in še večjih triumfov. Tudi ravnatelj mu je čestital. Vendar se je zdelo, da je pri tem nekako v zadregi. Hotel se je pokazati vseleaga, da je imel tako izvrstno idejo, ta je poklical tako genialnega detektiva, oda videlo se je, da mu je žal, da ni uspeha dosegla francoska policija. Znal pa je svojo nezadovoljnost skriti in je veselo dejal:

Zaključili smo torej ta zapleten in težak slučaj. Želim, da bi se čimprej tudi dokončno zaključil. Jutri zjutraj pridite vsi semkaj, da boste podali skupno poročilo in oddamo zločinca sodišču. Na svidenje torej jutri zjutraj. Ponovno se vsem zahvaljujem, ker ste s toliko požrtvovalnostjo sodelovali z nami.

Razšli smo se. Ko sem šel mimo ravnatelja, da se pridruжим Doretu in Bordmanu, sem slišal, kako je ravnatelj dejal enemu izmed policistov:

»Bodite previdni do skrajnosti. Zadeva še ni končana. Zdi se mi, da bomo imeli jutri še trd boj.«

XVI.

Naslednjega dne je Doret prišel pome in ob desetih sva bila pri ravnatelju. Drugi so bili tam že pred nama. Prišla sta tudi Giroux in komisar Flaubert. Bordman je brezbržno stal ob strani, toda videlo se je, da se zanima za razgovor, ki se je razpletel med navzočimi, ki so nestrpnost pričakovali ravnateljevega prihoda.

Doret se je pogovarjal z Girouxom. Mnogo stvari je bil zanimalo in Giroux mu je odgovarjal z izredno ljubeznivostjo,

jo, ki ni bila prav nič v skladu z njegovim čudaštvom, zaradi katerega si je izbral tako samotno bivališče.

»Rad bi vedel,« je dejal Doret, »čemu ste dali napraviti ono stekleno celico, v kateri sem bil zaprt?«

»Ono celico sem rabil za poskuse z različnimi plini. Skozi vrata sem vanjo postavil rastline. Nato sem celico napolnil z enim ali drugim plinom, skozi okence pa sem opazoval, kako rastline reagirajo na razne pline. Vsak pojav me je silno zanimal.«

»Zelo zanimiva je ona vaša iznajdba v zvezi s kokainom.«

»Tudi druge so prav tako zanimive. Moja edina želja je bila ta, da bi mogel koristiti človeštvu z rastlinami, ki so mu vedno dajale razna zdravila v boleznih. Tudi kokain bi mogel biti zelo koristen, če bi se ga uporabljalo samo v zdravilstvu.«

»Oprostite. Zelo razumljivo mi je, da se je vaša samota zdelo Croixnoirjeu zelo primerna, da je tukaj skušal narediti svoje skladišče kokaina in svojo trdnjavo; manj jasno pa mi je, temu bi mu služili listi rastlin, katere ste vi gojili zgolj v študijske svrhe?«

»Nič čudnega ni na tem. Lahko bi te liste posušil in jih prodajal na debelo za izdelovanje kokaina. Mogel pa bi jih prodajati tudi na drobno, posameznikom. Prvotno so ljudje te liste žvečili. Tudi sedaj jih na primer v republiki Peru še vedno žvečijo. Nič čudnega ni, da Peruvijanci, ki so nastanjeni v Parizu in tudi drugod v Evropi, iščejo takšne liste. V starih

časih so Indijanci, ko so odšli na pot, vzeli s seboj vrečko takšnih listov. Tudi najbolj naporene poti se niso bali, ker so bili gotovi, da ne bodo omagali, dokler so imeli le še kakšen list v vrečki. Ne da bi jim ti listi vrnilili moči. Ravno nasprotno. Saj tudi udarec z bičem konju ne vrne moči. S pomočjo mamila te utrujenosti le niso tako kmalu občutili.«

»Učinek listov najbrže ni tako močan, kakor učinek prahu, ki ga iz njih izdelujejo?«

»Seveda. Toda tudi žvečenje listov ne ostane brez posledic. Tudi tistim, ki se poslužujejo tega načina omame, prav kmalu zatemni razum. Seveda je učinek izvečka iz teh listov, kakor ste sami ravnokar rekli, mnogo hujši. Prvi izveček je naredil l. 1857. nek Italijan, po imenu Henrik Pieri.«

»Henrik Pieri!« je zamišljeno dejal Doret. »To ime je gotovo s temnimi črkami zapisano v zgodovini človeštva.«

»Nikakor ne! Njegova iznajdba je prinesla človeštvu veliko olajšanje v njegovem trpljenju. Pomislite, koliko koristi prinaša kokain v kirurgiji. Kokain je omogočil razne operacije, ki so poprej bile nemogoče. Nikakor ni pretirana trditve, da če je kirurgija v zadnjih letih tako napredovala, je k temu v veliki meri pripomogel kokain. Koliko trpljenja je prihranil v zadnji svetovni vojni! Zal, pa so ga po vojni nekateri slabici začeli zlorabljati.«

»Ali se ni storilo ničesar, da bi se ta zloraba preprečila?«

»Gotovo! Ze leta 1917. je Briand iz-

dal odlok, da se zatre zloraba vseh mamil in še prav posebno kokaina. Toda to še zdaleka ne zadostja! V drugih državah so v tem oziru mnogo več storili.«

V tem je došel ravnatelj. Vsi navzoči so utihli in se približali njegovi pisalni mizi. Ravnatelj je vse prijazno pozdravil, nato je velel dvema policistoma, naj privedeta Kolevskega.

Policista sta odšla. Kmalu nato sta se vrnila z zločincem, ki je bil smrtno blede in se mu je na obrazu poznalo, da vso noč ni zasnil očesa. Kakor brez moči se je epustil na stol poleg ravnateljeve mize in ostal nepremičen, s sklonjeno glavo.

Ravnatelj je nekaj časa gledal brez besed. Kljub vsemu je ta človek še vedno predstavljal veliko uganko. Končno je ravnatelj dejal:

»Nocoj smo izvršili ponovno preiskavo v obtoženčevi sobi. Pri tem smo našli v nekem skrivnem predalu, pod ploščo pisalne mize zapечатeno pismo. To pismo je tudi vsebovalo obtoženčevo priznanje, ki pa je precej različno od onega, katerega smo čitali včeraj. Nikakor mi ni jasno, čemu je obtoženec episal še drugo priznanje, v katerem se obtožuje večjega števila zločincev.«

Po teh besedah je ravnatelj umaknil in pogledal obtoženca, kakor da bi od njega zahteval pojasnila. Kolevski pa ni odprl ust, ampak je sklonil glavo še nižje. Ravnatelj pa je nadaljeval:

»Nič ne de. Čeprav vsega še ne vemo, moremo v glavnem sklepati resnico. Želim vam prečitati to izjavo, ki vas bo brez dvoma zanimala. Poslušajte!«